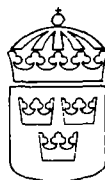

Justitiekammarens betänkande

1989/90:JuU23

Anslag till åklagarväsendet

1989/90
JuU23

ANDRA HUVUDTITELN

Åklagarväsendet

Riksåklagaren

Regeringsförslag

I proposition 1989/90:100 bilaga 4 (justitiedepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att för budgetåret 1990/91 till Riksåklagaren anvisa ett ramanslag på 17 530 000 kr. (punkt C 1, s. 51 och 52).

Utskottet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

Åklagarmyndigheterna

Regeringsförslag

I proposition 1989/90:100 bilaga 4 (justitiedepartementet) har regeringen föreslagit riksdagen att för budgetåret 1990/91 anvisa ett ramanslag på 404 269 000 kr.

Motioner

1988/89:Ju621 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder i syfte att förbättra rättsskyddet vid barnolycksfall.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So251.

1989/90:Ju202 av Sven-Olof Petersson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ytterligare och fördjupad miljöutbildning för polis och åklagare.

1989/90:Ju239 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till åtgärder i syfte att förbättra rättsskyddet vid barnolycksfall.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So625.

1989/90:Ju241 av Görel Thurdin och Karin Söder (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning till poliser, åklagare, domare och nämndemän.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:So327.

1989/90:Ju301 av Ingbritt Irhammar och Marianne Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning i miljörett för polis, åklagare och domare,

2. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära förslag till införande av en särskild statsåklagare för miljömål.

1989/90:Ju406 av Elisabeth Persson (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder i enlighet med vad i motionen anförts för att förbättra åklagar- och domstolsväsendets kompetens vad beträffar problematiken i samband med sexuella övergrepp mot barn.

1989/90:Ju407 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om domarutbildning i miljöfrågor.

1989/90:Ju607 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

46. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om större restriktivitet vid beviljande av rapporteftergift och åtalsunderlåtelse.

1989/90:Ju617 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskad användning av åtalsunderlåtelse vid narkotikabrott.

1989/90:Ju632 av Rolf Dahlberg m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att föreläggande av ordningsbot skall få utfärdas för snatteri i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rapporteftergift,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtalsunderlåtelse,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gränsen mellan snatteri och stöld.

1989/90:Ju633 av Jerry Martinger m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att föreläggande av ordningsbot skall få utfärdas för snatteri i enlighet med vad som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rapporteftergift,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åtalsunderlåtelse,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om beloppsgränsen mellan snatteri och stöld.

1989/90:Ju802 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskad användning av åtalsunderlåtelse och rapporteftergift.

1989/90:Ju803 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

2. att riksdagen beslutar om sådana ändringar av rättegångsbalken och lagen med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare att reglerna om åtalsunderlåtelse och förundersökning skall återgå till den lydelse de hade före den 1 april 1985, dock ej såvitt avser de ändringar som genomförts genom SFS 1988:822.

1989/90:Ju804 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag, enligt vad i motion anförts, om återgång till reglerna om åtalsunderlåtelse i den lydelse som gällde före den 1 april 1985, dock med undantag för de ändringar som skett genom SFS 1988:822,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillämpningen av åtalsunderlåtelse och rapporteftergift.

1989/90:Ju809 av Britta Bjelle m.fl. (fp) vari yrkas

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om åklagarväsendet inför tillsättandet av en åklagarutredning.

1989/90:Ju810 av Britta Bjelle m.fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen hos regeringen begär förslag till regler om villkorad åtalseftergift enligt vad i motionen anförts.

1989/90:Ju813 av Gudrun Norberg m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rapport- och åtalseftergift,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag om införande av ordningsbot för snatterier enligt vad i motionen anförts.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:N257.

1989/90:Ju814 av Jerry Martinger m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskad användning av åtalsunderlåtelse och rapporteftergift.

1989/90:Ju829 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortbildning för polis, åklagare, domare och nämndemän i frågor som rör sexualvåld mot kvinnor.

Utskottet

Medelsanvisningen

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning.

Översyn

Regeringen har, som framgår av budgetpropositionen (1989/90:100, bil. 4, s. 12), inlett en översyn av åklagarväsendet. Möjligheterna att renodla åklagarnas arbetsuppgifter skall undersökas. Vidare skall frågor om ett effektivare förundersökningsförfarande, ökad användning av ordningsbot och strafföreläggande samt avkriminalisering av vissa förseelser övervägas.

I motion Ju809 framförs synpunkter på vissa frågor som bör tas upp i översynsarbetet.

Utskottet, som ser positivt på den i budgetpropositionen skisserade översynen, kan konstatera att de frågor som motionärerna tar upp redan varit föremål för överväganden i olika sammanhang. Detta gäller bl.a. notarietjänstgöringen hos åklagarmyndighet (se budgetprop. bil. 4, s. 66 f), sammanslagning av åklagardistrikt (se JuU 1987/88:28 s. 4 f) och juristutbildning i Norrland (se budgetprop. bil. 4, s. 50 och bil. 10, s. 242 f). Utskottet noterar med tillfredsställelse de möjligheter till förbättrad rekrytering till åklagarbanan och andra juristyrken i Norrland som satsningen på juristutbildningen onekligen innebär.

Mot den angivna bakgrunden saknas enligt utskottets mening anledning för riksdagen att göra sådana uttalanden som efterlyses i motionen. Utskottet avstyrker därför bifall till den.

Miljöfrågor

I motionerna Ju202 och Ju301 betonas vikten av en utökad utbildning i miljö rätt för polis, åklagare och domare. Dessutom framförs i motion Ju301 krav på en särskild statsåklagare i miljö mål. Vidare begärs i motion Ju407 att en utredning om utbildning i miljö rätt för domare tillsätts.

Som utskottet anförde förra året (se 1988/89:JuU14 s. 3) är det en förutsättning för ett effektivt beivrande av miljö brottsligheten att poliser, åklagare och domare besitter goda kunskaper i miljö rätt. Utskottet har inhämtat att utbildning i miljö rätt skett och fortlöpande sker för poliser och åklagare. Även för domarnas del har utbildningsinsatser inletts. Med hänsyn härtill anser utskottet inte att det finns anledning till något uttalande från riksdagens sida beträffande utbildning i miljö rätt. Utskottet avstyrker med hänvisning till vad som anförts bifall till motionerna Ju202, Ju301 och Ju407 i här behandlade delar.

Även motionsönskemål om en särskild statsåklagare i miljö mål har utskottet tidigare behandlat (se JuU 1987/88:28 s. 6 och 1988/89:JuU14 s. 3). Utskottet uttalade förra året att utskottet då lika litet som tidigare kunde förorda att miljö kunskaper koncentrerades till en särskild miljö åklagare utan ansåg det i stället lämpligare att, såsom redan hade

skett, förstärka den kompetens som finns hos regionåklagarmyndigheterna. Utskottet vidhåller denna inställning och avstyrker bifall till motion Ju301 i denna del.

Utbildning beträffande sexualbrott

I motion Ju406 begärs att åklagar- och domstolsväsendets kompetens när det gäller sexuella övergrepp mot barn skall förbättras. Motion Ju241 innehåller önskemål om att domstolsverket och rikspolisstyrelsen bör få i uppdrag att ge utbildning åt bl.a. poliser och domare i frågor som berör sexuella övergrepp mot barn. I motion Ju829 betonas vikten av att polis, åklagare, domare och nämndemän erhåller fortbildning i frågor som rör sexualvåld mot kvinnor.

Utskottet behandlade under hösten 1988 motionsyrkanden om sexuella övergrepp, särskilt sådana som riktar sig mot barn (se 1988/89:JuU6). I utskottets betänkande lämnas en fyllig redogörelse för bl.a. brottsbalkens straffbestämmelser beträffande sexualbrott, vartill här hänvisas. Vissa frågor om domstolsväsendets kompetens vid våldsbrott m.m. behandlades i utskottets betänkande 1989/90:JuU5 s. 23 ff.

År 1985 gav regeringen (justitiedepartementet) ut en rapport *Misshandel och sexuella övergrepp mot kvinnor och barn*. Denna hade på regeringens uppdrag sammanställts av representanter från bl.a. rikspolisstyrelsen, riksåklagaren och domstolsverket. Rapporten är en sammanfattande handledning för alla som i sitt arbete kommer i kontakt med offer för misshandel eller sexualbrott.

Sedan hösten 1985 pågår vid brottsförebyggande rådet (BRÅ) ett forskningsprojekt om sexuella övergrepp mot barn. En andra delrapport *Sexualbrott mot barn* presenterades år 1989. Denna innehåller en systematisk framställning av det aktuella sociologiska och kriminologiska kunskapsläget vad gäller sexuella övergrepp mot barn. En arbetsgrupp inom projektet utarbetar för närvarande en rapport som är avsedd att förmedla kunskap och handledning vid handläggning av sexuella övergrepp mot barn. Målgruppen kommer främst att vara personal inom socialtjänst, sjukvård och rättsväsende som tar del i handläggning av sexuella brott begångna mot barn. Av årets budgetproposition (1989/90:100 bil. 4, s. 37 f) framgår att regeringen tillsatt en arbetsgrupp inom civildepartementet för frågor som rör våld mot kvinnor.

Inom flera åklagardistrikt finns särskilda projekt med samordning mellan olika myndigheter vid utredning av sexualbrott mot barn. Vid regionåklagarmyndigheten i Stockholm finns en åklagare som särskilt sysslar med frågor om sexualbrott mot barn. Utskottet har inhämtat att det också inom såväl åklagarväsendet som domstolsväsendet pågår utbildning om sexuella övergrepp mot barn.

Enligt utskottets mening är det angeläget att poliser, åklagare, domare och nämndemän besitter goda kunskaper beträffande sexualbrott och våldsbrott mot barn. Som ovan anförts pågår för närvarande ett omfattande arbete med sådana frågor som aktualiseras i motionerna. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet bifall till dem.

Utskottet intar samma inställning beträffande fortbildning i frågor som rör sexualvåld mot kvinnor.

1989/90:JuU23

Barnolycksfall

I motionerna 1988/89:Ju621 och Ju239 framförs krav på ett förbättrat rättsligt skydd för barn vid olycksfall. Motionärerna anför att befintliga bestämmelser om skyddsanordningar åsidosatts utan att någon rättslig prövning blivit följden. Anledningen härtill uppges ha varit att polis och åklagare inte ansett sig ha stöd i lagen för att inleda förundersökning varför ansvarsfrågor sällan kommit upp till prövning i domstol.

Utskottet behandlade år 1988 ett likalydande motionsyrkande (se JuU 1987/88:30). Utskottet uttalade då (s. 29 f) att det i allmänna ordningsstadgan (1956:617) finns bestämmelser om skyldighet bl.a. att vidta skadeförebyggande åtgärder vid grävning, schaktning, upptagande av vakar och liknande arbete samt om skyldighet att vidta säkerhetsåtgärder vid brunnar. Den som bryter mot dessa bestämmelser kan dömas till böter. Utskottet konstaterade att allmänna ordningsstadgan nyligen hade varit föremål för en översyn av ordningsstadgeutredningen som publicerat betänkandet (SOU 1985:24) Ordningsslag samt att utredningens förslag övervägdes inom justitiedepartementet. Utskottet anförde vidare att barnmiljörådet hade påbörjat en rikstäckande kartläggning av rättstillämpningen vid barn- och ungdomsolyckor. Utskottet avstyrkte bifall till yrkandet under hänvisning till det pågående arbetet.

Barnmiljörådet presenterade år 1988 en rapport Rättstillämpning vid barnolycksfall. I denna anføres bl.a. att barn och ungdomar inte har det rättsskydd som samhället genom lagstiftning erbjuder andra grupper. I undersökningen dras den slutsatsen att gällande lagstiftning är otillräcklig för sitt syfte. Vidare lämnas förslag till vissa författningsändringar bl.a. i allmänna ordningsstadgan. Rapporten övervägs för närvarande inom socialdepartementet.

Som ovan anförts bereds förslaget till ordningsslag och barnmiljörådets rapport inom regeringskansliet. Resultatet av beredningen bör enligt utskottet avvaktas innan det kan bli aktuellt för riksdagen att ta ställning till de nu aktuella frågorna. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna i dessa delar.

Ordningsbot för snatteri m.m.

Motionerna Ju632, Ju633 och Ju813 innehåller förslag om att vissa okomplicerade fall av snatteri skall kunna beivras med ordningsbot. Dessutom begärs i motionerna Ju632 och Ju633 en sänkning av den beloppsgräns vid vilken snatteri bedöms som stöld.

Utskottet har i sitt — av riksdagen godkända — betänkande 1989/90:JuU16 s. 9 f avstyrkt likalydande motionsyrkanden. Till stöd härför anförde utskottet bl.a. att resultatet av beredningen av fängelsestraffkommitténs förslag (SOU 1986:13—15) Påföljd för brott borde avvaktas innan det kunde bli aktuellt för riksdagen att ta ställning till

frågorna. Utskottet vidhåller denna uppfattning och avstyrker bifall till motionerna Ju632, Ju633 och Ju813 såvitt avser beivrande av snatteri med ordningsbot.

Vad nu sagts gäller också önskemålen i Ju632 och Ju633 om en sänkning av den beloppsgräns vid vilken snatteri bedöms som stöld.

Åtalsunderlåtelse för unga

I motion Ju810 begärs ökade möjligheter att meddela villkorad åtalsunderlåtelse beträffande ungdomar i åldern 15–17 år. Enligt motionärerna är den nuvarande regeln om återkallelse av beviljad åtalsunderlåtelse alltför restriktiv.

Regler om åtalsunderlåtelse för denna ålderskategori finns i lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). För en sammanfattande redogörelse för bestämmelserna hänvisas till utskottets betänkande 1989/90:JuU14 s. 3 ff.

Här behöver endast nämnas att ett beslut om åtalsunderlåtelse enligt 5 § LUL får återkallas om särskilda omständigheter föranleder det. Denna regel ändrades den 1 juli 1988 (prop. 1987/88:135, JuU36, rskr. 403). Ändringen innebar dels att ett krav på skötsamhet infördes, dels att det, vid bedömningen av om återkallelse skall ske, särskilt skall beaktas om den underårige har återfallit i brott inom sex månader från beslutet om åtalsunderlåtelse. Utskottet uttalade i anslutning till lagändringen bl.a. (se JuU 1987/88:36 s. 14) att kravet på skötsamhet innebär att den unge skall avhålla sig från att begå nya brott. Ett sådant krav borde vara sanktionerat för att framstå som allvarligt menat och därigenom bli ett verkligt stöd för den unge. Enligt utskottets mening tedde det sig därvid naturligt att begagna den möjlighet till återkallelse som redan fanns i 5 § LUL. Utskottet ställde sig bakom förslaget att ytterligare komplettera denna bestämmelse med en föreskrift om att återfall i brott inom sex månader från den första åtalsunderlåtelserna särskilt skall beaktas vid beslutet om återkallelse.

Utskottet har i höstas i sitt av riksdagen godkända betänkande (1989/90:JuU14 s. 6) uttalat bl.a. att utskottet alltjämt anser att lagstiftningen om åtalsunderlåtelse i sin nuvarande form får anses utgöra en rimlig avvägning mellan de intressen av skilda slag som gör sig gällande inom brottsbekämpningen. Utskottet gör återigen motsvarande bedömning och avstyrker bifall till motion Ju810 i nu berörd del.

Rapporteftergift och åtalsunderlåtelse

I motionerna Ju802, Ju804, Ju813 och Ju814 förordas en minskad användning av rapporteftergift och åtalsunderlåtelse. Motionerna Ju607, Ju803 och Ju804 innehåller yrkanden om att reglerna om åtalsunderlåtelse m.m., med undantag för de ändringar som år 1988 skedde i lagen om unga lagöverträdare, skall återgå till vad som gällde före den 1 april 1985. Dessutom förespråkas i motionerna Ju632 och Ju633 frågan om minskat användande av rapporteftergift och åtalsunderlåtelse vid snatteribrott.

Samtliga dessa frågor har behandlats under detta riksmöte (se 1989/90:JuU14 s. 5 ff och 1989/90:JuU16 s. 7 ff), därvid motionsyrkanden av samma innebörd som de nu aktuella har avstyrkts. Utskottet finner inte anledning att ompröva sina helt nyligen av riksdagen godkända ställningstaganden och avstyrker bifall till motionerna i nu berörda hänseenden.

I motion Ju617 förordas att åtalsunderlåtelse i princip inte skall beviljas vid narkotikabrott.

Riksåklagaren har i sina direktiv till åklagarmyndigheterna (se Riksåklagarens cirkulär, RÅC 1:105) förordat en restriktiv tillämpning av åtalsunderlåtelse vid narkotikabrott. För utskottet har upplysts att det också i tillämpningen råder en stor restriktivitet när det gäller att meddela åtalsunderlåtelse vid narkotikabrott.

Enligt utskottets uppfattning får önskemålet i motion Ju617 därmed anses tillgodosett.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *anslag till riksåklagaren*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Riksåklagaren* för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 17 530 000 kr.,

2. beträffande *anslag till åklagarmyndigheterna*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Åklagarmyndigheterna* för budgetåret 1990/91 anvisar ett ramanslag på 404 269 000 kr.,

3. beträffande *översyn*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju809 yrkande 14,
res. 1 (fp)

4. beträffande *utbildning i miljörätt m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju202, motion 1989/90:Ju301 yrkande 1 och motion 1989/90:Ju407,
res. 2 (c, mp)

5. beträffande *en särskild statsåklagare för miljömål*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju301 yrkande 2,
res. 3 (c)

6. beträffande *utbildning beträffande sexualbrott*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju406, motion 1989/90:Ju241 och motion 1989/90:Ju829 yrkande 1,

7. beträffande *barnolycksfall*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ju621 yrkande 2 och motion 1989/90:Ju239,
res. 4 (fp, c)

8. beträffande *ordningsbot för snatteri*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju632 yrkande 1, motion 1989/90:Ju633 yrkande 1 och motion 1989/90:Ju813 yrkande 2,
res. 5 (m, fp, c)

9. beträffande *beloppsgränsen mellan stöld och snatteri*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju632 yrkande 4 och motion
1989/90:Ju633 yrkande 4,

res. 6 (m)

10. beträffande *åtalsunderlåtelse för unga*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju810 yrkande 7,

res. 7 (fp)

11. beträffande *rapporteftergift och åtalsunderlåtelse*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju607 yrkande 46, motion
1989/90:Ju802 yrkande 6, motion 1989/90:Ju803 yrkande 2, mo-
tion 1989/90:Ju804 yrkandena 6 och 7, motion 1989/90:Ju813
yrkande 1, motion 1989/90:Ju814 yrkande 1, motion 1989/90:
Ju632 yrkandena 2 och 3 och motion 1989/90:Ju633 yrkandena
2 och 3,

res. 8 (m, fp, c)

12. beträffande *åtalsunderlåtelse vid narkotikabrott*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Ju617 yrkande 4.

res. 9 (m, fp)

Stockholm den 13 mars 1990

På justitieutskottets vägnar

Britta Bjelle

Närvarande: Britta Bjelle (fp), Lars-Erik Lövdén (s), Ulla-Britt Åbark
(s), Jerry Martinger (m), Birthe Sörestedt (s), Ingbritt Irhammar (c),
Bengt-Ola Rytting (s), Göthe Knutson (m), Göran Magnusson (s), Eva
Johansson (s), Björn Ericson (s), Göran Ericsson (m), Lars Sundin
(fp), Anders Svärd (c), Berith Eriksson (vpk), Kent Lundgren (mp)
och Sigrid Bolkéus (s).

Reservationer

1. Översyn (mom. 3)

Britta Bjelle (fp) och Lars Sundin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Utskot-
tet, som" och slutar med "till den" bort ha följande lydelse:

Utskottet uttalade förra året (1988/89:JuU14 s. 1) att svårigheterna
att rekrytera tillräckligt kvalificerade åklagaraspiranter ingav oro. Ut-
skottet ser därför positivt på den i budgetpropositionen skisserade
översynen av åklagarväsendet. I samband därmed bör enligt utskottets
mening bl.a. följande åtgärder övervägas:

1. Nya rekryteringsprinciper bör införas så att åklagaraspiranter kan anställas på den ort de önskar även om det aktuella åklagardistriktet just då är fullt besatt.

2. Den nu återinförda möjligheten att under ett år notariemeritera sig vid åklagarmyndighet bör behållas och utvidgas till att avse hela notariemeriteringen.

3. Åklagardistriktet bör göras större så att sårbara eller mindre väl fungerande två-åklagardistrikt försvinner. Detta medför ekonomiska och andra rationaliseringsfördelar.

4. Lönens betydelse för rekryteringssituationen bör belysas. Någon form av belöningssystem eller differentierad lön bör införas för åklagare som tar tjänst i mindre attraktiva distrikt.

5. Möjligheten att rekrytera jurister till myndigheter på orten är beroende av avståndet till universitetsort med juristutbildning. Satsningen på juristutbildning i Norrland bör därför byggas ut och göras fullständig.

Vad utskottet nu med anledning av motion Ju809 anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *översyn*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju809 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Utbildning i miljörett m.m. (mom. 4)

Ingbritt Irhammar (c), Anders Svärd (c) och Kent Lundgren (mp)
anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar med "Som utskottet" och slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

När det gäller motionsönskemålen om miljöutbildning vill utskottet anföra följande.

En förutsättning för ett effektivt beivrande av miljöbrottsligheten är att polis och åklagare har goda kunskaper såväl om lagstiftningen som om de särskilda problem, t.ex. beträffande metodfrågor i fråga om utredningsförfarandet, som gäller denna brottslighet. Det är givetvis av största vikt att även domare besitter goda kunskaper i miljörett. Vidare krävs att kunskapen är allmänt spridd bland befattningshavare som kan komma i kontakt med miljöbrott. Härtill kommer dels att utvecklingen är snabb inom miljöområdet, dels att lagstiftningen befinner sig i ett skede av utveckling och förändring. Utbildningsbehovet kan därför inte anses tillfredsställt genom de åtgärder som har vidtagits. Tvärtom är en fortsatt kraftfull satsning på miljöutbildning nödvändig. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna Ju202, Ju301 och Ju407 i här behandlade delar ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 4 bort ha följande lydelse:

1989/90:JuU23

4. beträffande *utbildning i miljöräu m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju202, motion 1989/90:Ju301 yrkande 1 och motion 1989/90:Ju407 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om behovet av miljöutbildning för polis, åklagare och domare.

3. En särskild statsåklagare för miljömål (mom. 5)

Ingbritt Irhammar (c) och Anders Svärd (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Även motionsönskemål" och på s. 5 slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

I fråga om en särskild statsåklagare för miljömål måste utskottet först konstatera att antalet miljömål är litet. Erfarenheterna av miljömål är därför små på de regionala åklagarmyndigheterna. Samtidigt är miljömålen ofta komplicerade och kräver djupa kunskaper i tekniska och andra frågor av icke-juridisk natur. Det finns därför enligt utskottets mening starka skäl som talar för att handläggningen av miljömål i vart fall under en övergångstid koncentreras till en särskild statsåklagare för miljömål. När tillräcklig erfarenhet av miljöbrottsligheten vunnits bör den organisatoriska frågan tas upp på nytt. Därvid bör särskilt prövas om sambandet mellan ekonomisk brottslighet och miljöbrott är så starkt att detta i fortsättningen kan motivera en sådan organisatorisk lösning för miljöbrottens del som gäller för den ekonomiska brottsligheten.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motion Ju301 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *en särskild statsåklagare för miljömål*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju301 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

4. Barnolycksfall (mom. 7)

Britta Bjelle (fp), Ingbritt Irhammar (c), Lars Sundin (fp) och Anders Svärd (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Som ovan" och slutar med "dessa delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det allmänna bör markera en allvarlig syn på fall av vårdslöshet och underlåtenhet som leder till att barn skadas eller dödas. Barnmiljörådets undersökning har visat att bestämmelser om skyddsanordningar i olika författningar ofta åsidosätts utan att rättslig prövning blir följden. Enligt utskottets mening kan det därför ifrågasättas om lagförings- och sanktionsmöjligheterna för närvarande utnyttjas till fullo. Det är angeläget att det i utbildningen för polis och åklagare

ges särskilt utrymme för den rättsliga behandlingen av barnolycksfall. Det är också angeläget att föräldrar till drabbade barn får stöd och hjälp att driva olycksärenden vidare i det rättsliga systemet. De angivna frågorna bör närmare övervägas av regeringen och förslag presenteras för riksdagen i lämpligt sammanhang. Vad utskottet nu anfört om förbättrat rättsskydd vid barnolycksfall bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 7 bort ha följande lydelse:

7. *beträffande barnolycksfall*

att riksdagen med anledning av motion 1988/89:Ju621 yrkande 2 och motion 1989/90:Ju239 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Ordningsbot vid snatteri (mom. 8)

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Ingbritt Irhammar (c), Göthe Knutson (m), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp) och Anders Svärd (c) anser

dels att den del av utskottet yttrande som på s. 6 börjar med "Utskottet har" och på s. 7 slutar med "med ordningsbot" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening har butikstillgreppen fått en sådan omfattning att också nya vägar, i linje med vad som föreslås i motionerna, måste prövas. Vad utskottet därvid särskilt vill ta fasta på är förslaget i motionerna att det nu bör närmare övervägas att införa ordningsbot vid snatteri. Utskottet kan härvidlag i stort ansluta sig till de skäl stöldutredningen anförde till förmån för ett sådant system. Sålunda bör enligt utskottets mening särskilt framhållas att ordningsföreläggande vid mindre snatteri borde kunna utgöra en både snabb och för den enskilde tillfällighetssnattaren förhållandevis skonsam form av lagföring. Dessutom skulle ett system med ordningsbot vid snatteri kunna bidra till ett bättre resursutnyttjande genom att minska åklagarnas och förenkla polisens arbete med dessa tillgrepsbrott.

Förutsättningarna för införandet av ett system med ordningsbot vid snatteri bör således enligt utskottets mening bli föremål för närmare överväganden, t.ex. i anslutning till det pågående arbetet inom regeringskansliet med fängelsestraffkommitténs förslag. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av de nu aktuella motionerna bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 8 bort ha följande lydelse:

8. *beträffande ordningsbot för snatteri*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju632 yrkande 1, motion 1989/90:Ju633 yrkande 1 och motion 1989/90:Ju813 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

6. Beloppsgränsen mellan stöld och snatteri (mom. 9)

1989/90:JuU23

Jerry Martinger, Göthe Knutson och Göran Ericsson (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Vad nu sagts" och slutar med "som stöld" bort ha följande lydelse:

Frågan om en viss gärning skall rubriceras som stöld eller snatteri skall bestämmas inte bara utifrån det tillgripnas värde utan med beaktande av samtliga omständigheter i ärendet. Förhållandena är emellertid ofta sådana att inga särskiljande omständigheter av betydelse utöver värdet föreligger. Med hänsyn till önskvärdheten av att en i möjligaste mån enhetlig praxis upprätthålls har riksåklagaren med anpassning till rådande praxis vid domstolarna rekommenderat åklagarna, där inte andra omständigheter talar däremot, att utgå från en värdegräns mellan stöld och snatteri på 600 kr. Som framförs i motionerna Ju632 och Ju633 är denna gräns för hög mot bakgrund av det samhällsproblem som snatteribrotten utgör varför den bör sänkas. Härför torde en lagändring erfordras. Enligt utskottets uppfattning bör sålunda en lagändring komma till stånd i syfte att begränsa det straffbara området för snatteri och i samma mån vidga det straffbara området för stöld. Det bör ankomma på regeringen att snarast lägga fram ett lagförslag i enlighet med vad som nu anförts. Vad utskottet nu med anledning av motionerna Ju632 och Ju633 uttalar bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *beloppsgränsen mellan stöld och snatteri*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju632 yrkande 4
och motion 1989/90:Ju633 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad riksdagen anför.

7. Åtalsunderlåtelse för unga (mom. 10)

Britta Bjelle (fp) och Lars Sundin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "berörd del" bort ha följande lydelse:

En åklagare har stora befogenheter att meddela åtalseftergift för ungdomar i åldersgruppen 15–17 år. För att undvika att en meddelad åtalsunderlåtelse uppfattas som om samhället inte reagerar på brott är det av yttersta vikt att åklagarna är restriktiva i detta hänseende. En lämplig åtgärd vore att använda villkorad åtalsunderlåtelse. Åklagarna skulle då på ett mera entydigt sätt kunna göra klart för ungdomar att de blir åtalade om de fortsättningsvis inte sköter sig. Visserligen finns redan nu, som framgår av utskottets redogörelse ovan, en regel om återkallelse av beviljad åtalsunderlåtelse. Denna möjlighet är emellertid alltför restriktiv varför en ny betydligt mindre restriktiv regel bör införas i LUL. Regeringen bör överväga denna sak och återkomma till riksdagen med förslag. Detta bör riksdagen med anledning av motion Ju810 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 10 bort ha följande lydelse:

1989/90:JuU23

10. beträffande *åtalsunderlåtelse för unga*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju810 yrkande 7
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

8. Rapporteftergift och åtalsunderlåtelse (mom. 11)

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Ingbritt Irhammar (c), Göthe Knutson (m), Göran Ericsson (m), Lars Sundin (fp) och Anders Svärd (c) anser:

dels att utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Samtliga dessa" och slutar med "berörda hänseenden" bort ha följande lydelse:

Såvitt gäller önskemålen om en återgång till gamla regler om och minskad användning av åtalsunderlåtelse och rapporteftergift vill utskottet anföra följande.

Brottsligheten i samhället har ökat på ett oroande sätt. Rättsväsendets resurser är hårt ansträngda. Reglerna om bl.a. åtalsunderlåtelse och rapporteftergift ingår i ett regelsystem som syftar till en ändamålsenlig resursanvändning. Häremot kan i princip inga invändningar riktas.

Utskottet anser emellertid att möjligheterna till åtalsunderlåtelse och rapporteftergift har kommit att uvidgas alltför mycket. Det är enligt utskottets mening befogat att nu hävda vissa centrala straffrättsliga principer såsom likhet inför lagen och förutsebarhet i rättskipningen. Dessa principer är satta i fara och tilltron till rättsväsendet kan härigenom komma att skadas allvarligt. Även rollfördelningen mellan åklagare och domstolar har kommit att rubbas genom att åklagarna tillförts alltmer av uppgifter som traditionellt uppfattas som renodlade domstolsuppgifter.

Utskottet vill vidare peka på vikten av att överträdelser av straffrättsliga bestämmelser leder till en reaktion från samhällets sida. Om sanktionerna uteblir förlorar de uppställda reglerna sin trovärdighet med påföljd att respekten för rättssamhället urholkas. I förlängningen ligger här stora faror för upprätthållandet av den allmänna laglydanden. En sådan utveckling kan inte accepteras.

Särskilt för unga människor är det nödvändigt att samhället ger klara normer och konsekventa handlingsmönster. Ett system som innebär att lagöverträdelser ofta inte beivras – eller beivras inkonsekvent och ryckvis – får en destruktiv inverkan på ungdomars ofta ganska outvecklade rättsbegrepp. Nu gällande generösa regler för åtalsunderlåtelse kan närmast ge ett intryck av att samhället inte ser allvarligt på ungdomars brottslighet.

Utskottet vill sålunda förorda att en återgång till tidigare restriktiva regler för åtalsunderlåtelse m.m. sker så snart som möjligt. Det sagda innebär emellertid inte att utskottet anser att de skärpningar som

gjordes 1988 i fråga om åtalsunderlåtelse för unga lagöverträdare bör tas bort. De bör även i fortsättningen gälla i de fall åtalsunderlåtelse kan komma i fråga.

Regeringen bör utarbeta förslag i enlighet med vad utskottet uttalat samt återkomma till riksdagen snarast möjligt.

Vad utskottet nu med anledning av de aktuella motionerna anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 11 bort ha följande lydelse:

11. *beträffande rapporteftergift och åtalsunderlåtelse*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju607 yrkande 46, motion 1989/90:Ju802 yrkande 6, motion 1989/90:803 yrkande 2, motion 1989/90:Ju804 yrkandena 6 och 7, motion 1989/90:Ju813 yrkande 1, motion 1989/90:Ju814 yrkande 1, motion 1989/90:Ju632 yrkandena 2 och 3 och motion 1989/90:Ju633 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Åtalsunderlåtelse vid narkotikabrott (mom. 12)

Britta Bjelle (fp), Jerry Martinger (m), Göthe Knutson (m), Göran Ericsson (m) och Lars Sundin (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "anses tillgodosett" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är ordningen med möjlighet till åtalsunderlåtelse för narkotikabrott kriminalpolitiskt felaktigt. För att kampen mot narkotikabrottsligheten skall tas på fullt allvar får det enligt utskottets mening inte vara så att de som ertappas med illegal befattning med narkotika undgår följderna av sitt handlande; detta gäller särskilt dem som första gången gör sig skyldiga till narkotikabrott. I sådana situationer är det av särskild betydelse att gärningsmannen får klart för sig att han gjort sig skyldig till ett allvarligt brott. Med hänsyn till det anförda bör åtalsunderlåtelse i princip inte kunna beviljas vid narkotikabrottslighet. Vad utskottet nu uttalat med anledning av motion Ju617 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 12 bort ha följande lydelse:

12. *beträffande åtalsunderlåtelse vid narkotikabrott*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Ju617 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

